

WOODROW WILSON VE SİYASET – YÖNETİM AYRIMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
AN ASSESSMENT ON WOODROW WILSON AND POLITICS - ADMINISTRATION DICHOTOMY

Veysel MANKAN¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı yönetimin siyasetten ayrı bir disiplin olarak incelenmesinin başlangıcı olarak sayılan Woodrow Wilson'a ait 1887 yılında yayımlanan *İdarenin İncelenmesi* isimli eseri ve sonrası dönemde başta spoils system Amerika'sı olmak üzere siyaset - yönetim ayrımı üzerine yapılan çalışmalar ve kamu yönetimi disiplinine yapılan katkı, destek ve eleştiriler üzerinde değerlendirmeler yapmaktır. Bu kapsamda yönetim – siyaset ayrımı ile ilgili temel denebilecek çeşitli çalışmalar incelenmiş ve siyaset - yönetim ayrımı detaylı bir portre ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Yönetim – Siyaset ayrımı tezinin özü, ortaya çıkış serüveni, mimarı, bu ayrıma katkı sağlayan teorisyenler ve temel argümanları ile ayrıma yöneltilen eleştiriler ve ekoller üzerine değerlendirmelerde bulunulacaktır. Çalışmanın özelinde Siyaset – Yönetim ayrımına sadece Amerika Birleşik Devletleri (ABD) veya sadece Türkiye nezdinde var olan durumlardan ziyade dünya genelindeki duruma bakılmıştır. Sonuç itibari ile yönetimin siyasetten ayrı bir disiplin olarak incelenmesi tartışması, aynı benzerlikler veya aynı farklılıklar üzerinden olmasa da; farklı içerik ve usullerle günümüzde hala tartışılmakta olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Federal Hükümet, İdarenin İncelenmesi, Yönetim - Siyaset Ayrımı, Woodrow Wilson.

ABSTRACT

The aim of the study is to make an evaluation on the contributions, supports and criticism on the discipline of public administration and on the politics – administration dichotomy during the period of Woodrow Wilson's *The Study of Administration*, published in 1887 and regarded as the beginning of administration studied as a separate discipline from politics and mainly America in spoils system afterwards. In this context, several studies that could be seen as fundamental concerning the politics – administration dichotomy were examined, and a detailed overview on the politics – administration dichotomy was presented. The essence of the thesis on the politics – administration dichotomy, how it emerged, its architecture, theoreticians that contributed to this dichotomy, its basic arguments and criticisms and opinions against the dichotomy were addressed in the study. The situation concerning the entire world was analyzed rather than focusing only on the United States (U.S.) or Turkey concerning the politics – administration dichotomy. As a conclusion, it can be noted that the discussion on analyzing administration as a separate discipline from politics is still ongoing with different content and methods, though not on the same similarities or the same discrepancies.

Keywords: The Federal Government, The Study Of Administration, Politics - Administration dichotomy, Woodrow Wilson.

GİRİŞ

ABD'de 19. yüzyılın sonuna kadar kamu yönetiminin bilimsel bir şekilde incelenmesi adına henüz bir girişimin söz konusu olmadığını söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır. 19. yüzyılın son çeyreğinde başladığı düşünülen yönetimin siyasetten ayrı bir disiplin olması gerektiği - bazı kesimlere göre idareyi partizan siyasetten ayırma girişimi olan siyaset yönetim ayrımı – başta F. Woodrow Wilson olmak üzere Frank J. Goodnow, Leonard D. White, W. F. Willoughby, Luther H. Gullick ve Lyndall Urwick gibi isimlerin fikirleri ile şekillenmiştir.

20. yüzyılın ilk çeyreği kamu yönetimi alanındaki çalışmalar daha çok siyaset ve yönetimi birbirinden ayırmaya yönelik çalışmalardan oluşur. Örgüt teorisi, bütçeleme teknikleri ve personel yönetimi gibi konular bu dönemde tartışılan başlıca konular arasında yer almıştır. Bu dönemde kamu politikası

¹ Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, E-Posta: veyselmankan@klu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5799-9298

unsuruyla ilgilenilmeyip kamusal politika işinin siyasete ait olduğu ifade edilmiş ve düşünülmüştür. 1900 - 1930 yılları arasında yönetimin/idarenin siyasetten ayrılması gerekliliği üzerine kurulu tartışmaların kamu yönetimi disiplinine önemli katkılar sunduğu aşikardır. Nitekim diğer sosyal bilimlere yapıldığı gibi yönetimin siyasetten ayrılması tezine de çeşitli eleştiriler olmuştur. Başta araç olan insana duygu ve dürtü yükleyen insan ilişkileri okulu olmak üzere, temel eylemin karar verme olduğu *Yönetimsel Davranış* isimli eseri ile Herbert Simon ve siyaset – yönetim ayrılığı yerine yönetim ile siyaset arasında iyi bir iş birliği önerisinde bulunan ve *İdari Devlet* eseriyle Dwight Waldo; başta Wilson'un düşünceleri olmak üzere yönetim siyaset ayrımına ve hakimiyeti uzun süre devam eden geleneksel yaklaşımın ilkeleri olan POSDCORB ilkelerine yönelik sert eleştiriler yapmıştır. Gerek Waldo'nun ve gerekse Simon'un daha sonraki süreçlerde klasik yönetim ilkelerine ve Wilson'a karşı sert eleştirilerinde daha yumuşak ifadeler kullandıkları görülmektedir. Nitekim Waldo 1968 yılındaki çalışmasında kamu yönetimine *mesleki* statü önermiş (Atalay, 2008) ve Simon da programlı kararların verilmesinde bilimsel yöntemin uygulanabileceğini (Simon, 1985) ifade etmiştir.

1930'lu yıllar siyaset yönetim ayrımı tezinin reddine yönelik eleştirilerin söz konusu olduğu bir dönem olmuştur. Yönetimin siyasetten ayrı bir disiplin olamayacağı, birbirine bağımlı olduğu yönünde tartışmaların uzun süre devam ettiği söylenebilir. Söz konusu tartışmalar 1950'li yıllarda sert eleştirilerin biraz daha yumuşak eleştiriye dönüştüğü ve kamu yönetiminde bilimsel ilkelerle idarenin siyasi kararları yürütmesi gerektiği kanaati ortaya çıksa da 1970'li yıllarda konu tekrar yoğun bir şekilde gündeme gelmiştir. 1980'li yıllar küresel dünya çerçevesinde tekrar siyaset - yönetim ayrımı hakkında tartışmaların söz konusu olduğu yıllardır denebilir. 1930'lu yıllarda daha çok bilimsel ilkelerde var olan olgular üzerinde eleştirel düşünceler bulunmakta iken; 1970'ler ve sonrası dönemler yeni düşünce çeşitleri ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Siyaset – Yönetim ayrımı 1887 tarihi ile -bu tarihte başladığını kabul edelim veya etmeyelim- sonuç itibarıyla *spoils system* Amerika'sında var olan siyasetin memuruyla hükümete gelmesi ve memurun hükümetle birlikte yönetimden/idareden ayrılması şeklinde tanımladığımız ganimet sisteminin bazı aksaklık veya başka türlü zayıf yönü sebebiyle var olmuş bir tartışmadır. Bazı dönemlerde çok tartışılmış, bazen eleştirilmiş, bazen de nevi değişmiş ama yine de tartışılmaya devam etmiştir. Nitekim günümüzde nevi değişmiş sayabiliriz. Şöyle ki; "hangi seçilmiş veya atanmış arasında siyaseti yönetimden ayıracağız?" sorusu, günümüzde özellikle Türkiye'de geçerliliği olan bir tartışmadır. Uzun bir süreyi kapsayan siyaset - yönetim ayrımı tartışmaları ve bu ayrıma veya kamu yönetimi disiplinine gerek katkı sağlayan gerek eleştiriler yönelten teorisyenlerce ifade edilen görüşler ve ortaya çıkan yeni teoriler nezdinde literatür taraması ile idare – siyaset ayrımı tartışması üzerine değerlendirmelerde bulunulacaktır. Birinci bölümde Woodrow Wilson yaşamı ve eserleri hakkında bilgiler verilecek olup ikinci bölümde ise, siyaset – yönetim ayrımının özünden bahsedilecek olup bu ayrıma olan eleştiriler ve destekler üzerinden değerlendirmeler yapılacaktır. Günümüzdeki durumu hakkında bilgiler ile sonuç kısmıyla genel bir değerlendirme yapılacaktır.

WOODROW WILSON HAKKINDA

Wilson 1856 yılında Virginia'da doğmuş ve 1924 yılında Washington'da hayata veda etmiş, ABD 28. Başkanı, akademisyen kimliği olan bir devlet adamıdır. New Jersey College'de (bugünkü Princeton Üniversitesi) hukuk öğrenimi görmüş (1875-1879), Virginia Üniversitesindeki doktorası esnasında rahatsızlanınca yarıda bırakmış (1880) ve 1882'de, Atalanta'da hukuk bürosu açıp ve akabinde büroyu yürütemeyince 1883'te, Baltimore John Hopkins Üniversitesi'ndeki doktora çalışmasına geri dönmüştür. 1885 yılında Kongre Hükümeti adlı teziyle doktorasını bitirmiştir. Bryn Mawr College'de (Philadelphia) yardımcı profesör, Wesleyan Üniversitesi'nde (Connecticut) profesörlüğünü almıştır. 1889'da karşılaştırmalı hükümet modelini inceleyen ve en önemli çalışmalarından birisi olan 'State' eserini yayımladı. Princeton Üniversite'nde yaklaşık 12 yıl iktisat, siyaset ve hukuk dersleri verdi ve bu dönemde iki büyük eser olan Amerikan iç savaşı ile ilgili çalışması olan 'Bölünme ve Yeniden Birleşme' eserini 1893'te ve yine 'Amerikan Halkının Tarihi' adlı eserini 1902'de kaleme aldı. 1902'de rektör olarak seçildi ve bu görevi 8 yıl boyunca yürüttü. Rektörlük görevinde demokratik öğretim sistemi düşüncesi ve öğrenciyi önceleyen tutumu, tutucu kesimlerce tepkiyle karşılandı. 1910 yılında görevinden ayrıldı ve Demokrat Parti'den siyasete katıldı. Ocak 1911 yılında New Jersey valisi seçildi. Wilson söz konusu hızlı yükselişini, Demokrat Partiden başkan adaylığı için Haziran 1912'de yapılan ön seçimi kazanarak sürdürdü ve Kasım 1912'de yapılan başkanlık seçimini kazandı (Abadan, 1961).

Yeni özgürlük isimli hükümet programında sosyal, ekonomik ve siyasal reformlar kendisine yer buldu. Gümrük tarifelerinin düşürdü, kazanç üzerinden vergilendirmede artan oranlı vergileme usulünü uygulamaya koydu. Lüks tüketim maddelerinin vergilerini yükseltti. Tekellerin gücünü azalttı. Serbest rekabeti getirme hedefiyle Federal Ticaret Komisyonunun kurulmasını sağladı. Yatırımcılara kolay kredi için devlet bankaları kuruldu ve senatörlerin, tek dereceli seçim sistemi ile seçilmeleri sağlanmıştır. Dış siyasette ise, ABD'nin politik çıkarları ile uyuşmayan her türlü girişime katı bir tutum sergilemiştir. Haiti'nin 1915'te işgali, 1916'da Dominik Cumhuriyeti'ne askeri çıkarma ve Avrupa'da barışı sağlamak amacıyla silah indirimi önerisi gibi birçok olay söz konusudur.

İngiliz yolcu gemisi Lusitania'nın 7 Mayıs 1915'te batırılması ve 19 Ağustos 1915 Arabic yolcu gemisinin batırılışı ile Wilson, kararlı tutumunu sürdürdü. Akabinde 4 Mayıs 1916'da Almanya ile antlaşma yaptı ve denizaltı savaşının sona erdirilmesini sağlamış oldu. Wilson, Kasım 1916'da ikinci kez ABD başkanı seçildi. Seçimi kazanmasında, savaş karşıtı tutumunun önemli rolü olmuştur. Savaşın sona erdirilmesi yönünde yoğun çabası söz konusu oldu. Fakat, Almanya'nın 31 Ocak 1917'de tekrar denizaltı savaşına başlaması beklentileri boşa çıkarınca, 3 Şubat 1917'de Wilson tarafından Almanya ile diplomatik ilişkilerin kesildiği açıklandı. 2 Nisan 1917'de, kongreden ABD'nin savaşa girmesi için yetki verilmesi talebi üzerine ABD 6 Nisan 1917'de itilaf devletlerinin ortağı olarak savaşa girmiş oldu. Avrupa'ya asker gönderimi söz konusu olduğu dönemde kalıcı ve denge gözetilen bir barışa zemin hazırlayacağı düşünülen, dünya tarihinde 'Wilson İlkeleri' olarak bilinen ünlü *Ondört İlke* planını 8 Ocak 1918'de kongreye sundu. Yine Kasım 1918'de ateşkes ilanı sonrası Ocak 1919 Paris Barış Konferansı sırasında dile getirdiği *Ondört İlke*'nin benimsenmemesi söz konusu olması halinde Almanya ile barış antlaşması imzalanacağını açıklayan Wilson 28 Haziran 1919 Versailles Barış Antlaşması'nın imzalanmasından sonra ABD'ye döndü. Nitekim 10 Temmuz 1919'da Kongreye sunulan bu antlaşma önemli tartışmalara yol açtı. Wilson'un ABD'de 40 yerde yaptığı toplantı ve konuşmalarla kamuoyundan destek sağlamaya çalışması için yaptığı gezi sağlığının iyice bozulmasına ve 25 Eylül'de ciğerlerinde hastalığın baş göstermesine sebep olmuş, akabinde 2 Ekim'de sol yanının felç olması, kongrede demokratların şansını büyük ölçüde azaltmıştır. 19 Kasım 1919 ile 19 Mart 1920'de Senato toplantılarında Versailles Antlaşması onaylanmadı ve ABD, Milletler Cemiyetine katılmadı. 1920 başkanlık seçiminin galibi cumhuriyetçi aday Warren G. Harding, Almanya ile ayrı bir barış antlaşmasına karşı olunca, ABD'nin kesinlikle Milletler Cemiyetine girmeyeceğini açıkladı. Dünya Barışı çabalarından dolayı, Nobel Barış Ödülünü layık görülen Wilson, 3 Şubat 1924'te Washington'da öldü; Washington Katedrali'ndeki Bethlehem Şapeli'ne defnedildi (Abadan, 1961)

SİYASET - YÖNETİM AYRIMI

Erkler ayrılığını onaylamayan, milletler cemiyeti fikri sahibi, siyasi sorumluluğun başkana ait olması gerektiğini savunan, Locke ve Bagehot'dan etkilenen, Hamilton'u Jefferson'a tercih eden, kadınların oy verme metodunun aleyhtarı, federalist, 1920 Nobel Barış Ödülü sahibi ve yasama organına müdahale eden başkan (Abadan, 1961:7-14) Woodrow Wilson'un İdarenin İncelenmesi adlı eserinde ele aldığı idarenin siyasetten ayrı incelenmesi gerektiği fikri üzerine başlayan siyaset - yönetim ayrımı, günümüzde hala tartışılan önemli bir kamu yönetimi sorunsalı olarak hayatta kalmaya devam ediyor.

Çalışma her ne kadar siyaset – yönetim ayrımı üzerine olsa da söz konusu ayırım ile ayırım sonrası gelen teoriler ve eleştiriler kamu yönetimi disiplininin doğuşu ve gelişimi süreci olduğu söylenebilir. Dolayısı ile ilk olarak kamu yönetimi disiplininin çok kısa bir tarihi ve en azından siyaset – yönetim ayrımından önceki gelişmelere değinmekte fayda görülmektedir. Kamu yönetimi disiplininin kökleri Kameral bilimlere diye yazında kendisine yer bulmuş Prusya'da başlamış ve yürütülmüş olan gerek sosyal gerekse ekonomik birimleri bünyesinde barındıran disiplinler arası bir sistem veya yöntem olan Kameralizm'dir. Kameral bilimlerin aslında bir bakıma kamu yönetimi okulu fonksiyonunu yürütmüştür (Usta ve Akıncı, 2018: 68). 18. Yüzyılın ikinci yarısında üniversitelerde kürsüler kurulması ile faaliyette bulunulmuştur. Ayrıca Napolyon'un ulus devlet gelişimi ve ulusal birlik amaçlı yürüttüğü reformlar ve bu süreçte yapılan anayasal faaliyetlere dikkat çeken çeşitli çalışmalar söz konusu olmuştur. Modern ulus devlet öncesi Avrupa'da siyaset ve hukuk bilimleri içerisinde gelişme gösteren kamu yönetimi disiplini modern ulus devletinin doğuşu ile daha çok örgütlenme konularında çalışmalara şahit olmuştur. Nitekim Wilson, yönetim biliminin özellikle Fransa ve Almanya'da üniter devlet ve merkezîyetçi bir yönetim anlayışına göre geliştirildiğini ve Avrupa'daki bu yönetim bilimi yaklaşımının ABD'nin ihtiyaçlarına uygun olabilmesi için karmaşık ve çeşitli kalıplara giren bir devlet ya da Âdem-i Merkezîyetçilik esaslarına

dayanan bir yönetim sistemine uydurulması gerektiğini belirtmiştir (Wilson, 1961:61). Aşağıda daha uzunca değinildiği gibi kamu yönetiminin örgütlenmesi konusundaki dikkatler 1950'li yıllara kadar sürmüştür. 1920'li yıllarda, Kaliforniya Üniversitesi, Stanford Üniversitesi'nde açılan kamu yönetimi programları ve Syracuse Üniversitesi Maxwell Kamu Yönetimi ve Yurttaşlık Okulu, Güney Kaliforniya Üniversitesi Yurttaşlık ve Kamu Yönetimi Okulu, kamu yönetiminin ayrı bir disiplin olarak incelenmesine katkıda bulunmuş ve günümüzdeki etkileri hala devam etmektedir.

Kamu yönetiminin siyasallaşmasına neden olan, iktidara birlikte gelinir ve iktidardan birlikte uzaklaşılır (Spoils System) Amerikası'nda: ABD tarihinin yasama tarihi olduğunu söyleyen ve yönetim siyaset ayrımının öncüsü Woodrow Wilson'dır diyebiliriz. Ayrıca Frank J. Goodnow, Leonard D. White, W. F. Willoughby, Luther H. Gullick&Lyndall Urwick gibi düşünürler çeşitli eserler aracılığı ile klasik yaklaşımın temel dayanağı olan siyaset – yönetim ayrımına hizmet edecek düşüncelerini ifade eden önemli isimlerdir. Amerika yazınında kamu yönetimi disiplininin ve siyaset – yönetim ayrımının Wilson'dan başlatılması fikri konusunda birçok kişi tarafından farklı görüşler ifade edilmiştir. Paul Van Riper (1984), *Amerikan Yönetişel Devleti: Wilson ve Kurucular* isimli makalesinde kamu yönetimi disiplindeki ayrımın Wilson'la başladığı tezine karşı çıkar. Kent A. Kirwan ise (1977) kaleme aldığı bir makalesinde Wilson'un kamu yönetimi disiplininin ve siyaset yönetim ayrımı ayrımının kurucusu olduğunu ifade eder. Diğer taraftan Larry Walker (1989) yine gerek ayrımın başlangıcı ve gerekse kamu yönetimi disiplini için Wilson'un etkisi ve katkısının büyük olduğu düşüncesini belirtmiştir. Kamu yönetimi disiplininin başlangıcında siyaset yönetim ayrımı ayrımının olmadığını ve Wilson'un kastettiği bir ayırmadan ibaret olduğunu söyleyen Svava (Atalay, 2008:157) ile Paul Van Riper arasında yine bu konuda bir tartışma söz konusu olmuştur. Amerikan kamu yönetimi yazınında siyaset-yönetim ayrılığını ilk dile getirenlerin F. J. Goodnow ve W. F. Willoughby olduğu hususunun bu tartışmalar arasında kaybolduğu bir gerçektir (Atalay, 2008:157). Devlet politikalarını belirleme görevini siyasete yükleyen ve bu kararların yürütülmesi, yerine getirilmesi görevi ile ilişkilendirilmiş yönetimden bahseden Frank Goodnow'un *Siyaset ve Yönetim* isimli eseri söz konusu tartışmalara aslında ışık tutmaktadır. Paul Van Riper'in Wilson'un siyaset – yönetim ayrımındaki düşüncesinin kamu görevlileri ile ilgili bir reform denebilecek durumdan ibaret olduğunu ve amacın siyaset ile yönetimi ayırmak olmadığını, idareyi partici siyasetten ayırmak olduğunu söylemesi çok konuşulan önemli bir eleştiridir.

Wilson çalışmasında bir anayasayı uygulamanın anayasayı hazırlamaktan daha zor olduğunu ifade etmiştir. Wilson'un idarenin siyasetten ayrı incelenmesi gerektiği fikri üzerine başlayan siyaset yönetim ayrımı günümüzde hala tartışılan önemli bir kamu yönetimi sorunsalı olarak hayatta kalmaya devam ediyor. Yol, yöntem ve amaçları belirlemeyi siyasete bırakmak, bunların siyasetin işi olduğunun kabulü ile yönetim ve idare sürecinin amaç ve siyasetin belirlediği yol ve yöntemi esas kaynak olarak alması gerekliliğini önceleyen, yönetimin rol ifasını politik alanın içinde belirleyen ve görev alanlarında hizmet üstlenen teknik bir iş görmeye indirgeyen siyaset - yönetim ayrımı hala farklı biçimler ve kavramlar altında dile getirilmektedir (Güzelsarı, 2004:87). Leonard D. White ise 1926'da kaleme aldığı *Kamu Yönetiminin İncelenmesine Giriş* isimli eseriyle siyasetin, esas görevi verimlilik ve tasarruf olan yönetimin alanına girmemesi gerektiğini ileri sürmüştür. Wilson'un siyasetin yönetim olmadan başarılı olamayacağı yönündeki ifadesi söz konusudur. Nitekim bu görüş kamu yönetiminin ilk ders kitabı yazarı Goodnow'a göre siyaset ve yönetim arasında mutlak bir uyum sağlanması (Atalay, 2008:159) olarak yer buluyor. Goodnow'un siyaset yönetim ayrımı kuvvetler ayrılığına yakındır. Goodnow siyasetin yönetimi sınırlı bir denetimini gerekli görmüştür. Goodnow ayrıca kamu yönetiminin bürokraside konumlanması gerektiğini ifade etmiştir. Goodnow'un erkler ayrımı değerlendirmesi Willoughby'nin devletin iki ana aşamadan oluştuğu şekliyle karşılık bulmuştur. Willoughby devleti, yönetme ve denetleme ile yürütme olarak iki ana hizmet olarak düşünmüş ve ayrıca yönetimi yürütmeden ayırmıştır. Luther Gulick (1933) *Politics, Administration, and the New Deal* adlı çalışmasında, seçimle iş başına gelenlerin yönetimin detayları ile ilgilenmediklerini, atanmaların yani idare çalışanlarının ise politikanın etkilerinden uzak, kalıcı ve gerekli uzmanlıkları olan bir sistem şeklinde düzenlenmiş olan iş bölümünün siyaset - yönetim ayrımının bulunmadığı bir sisteme göre daha olumlu sonuçlar vereceğini savunmuştur. Bu yönüyle klasik kamu yöneticilerine destek vermiştir (Atalay, 2008: 160) diyebiliriz. Wilson ise kariyer sistemi içeren ciddi meslek memurluğu taraftarı olmuştur. İdare ilminin siyaset ilminin ürünü olduğunu (Wilson, 1961:53) savunmuştur. Wilson, idare hakkında en fazla incelemelerin yapıldığı ve idare ilminin en iyi olduğu yerin Prusya olduğunu ifade etmiştir. Wilson'a göre siyaset, kamu yönetimine vazifeler yüklese de makamların oynatılmasına izin vermemelidir.

Wilson'un eseri ABD'de sistemli bir kamu yönetimi araştırması ve öğretimi temellerinin atılması açısından önemlidir. Waldo'nun *Ortodoks* diye isimlendirdiği (Waldo, 1855) 1900 – 1930 dönemi klasik yaklaşımın oluşturduğu dönemin en önemli sorunsalı yönetim ve siyaset alanının birbirinden ayrılması gerektiği doktrindir. Tabii Wilson idarenin siyasetten ayrışması gerektiği, idare alanının iş alanı olduğu ve siyasetin telaş ve heyecanından uzak olduğunu, ancak idarenin siyasetin adeta bir parçası, unsuru olduğunu ifade etmiştir (Wilson, 1961:63). 1861-1865 ABD iç savaş döneminden sonra hızlı bir sanayileşme ve bir o kadar da hızlı bir kentleşme süreci yaşamıştır. Fakat sanayileşme ve kentleşme süreci kadar verimsiz bir süreç ve kaos gibi önemli sonuçlar doğurmuş olması birçok düşünürün kamu yönetimi alanında çalışma yapması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Atalay, 2008:57). 19 uncu yüzyılın sonlarında kamu yönetimi ve Amerika'da *spoils system*'in olduğu dönemlerde Thomas Jefferson ve Andrew Jackson'ın düşünceleri çerçevesinde Amerika'ya yeni bir yönetim biçiminin gerekliliği düşüncesi oluşmaya başlamıştır. Thomas Jefferson, ABD üçüncü başkanı ve bağımsızlık bildirgesinin de yazarıdır. Amerikan eyalet ve federasyon yöntemlerinin mucidi ve aynı zamanda Amerikan adalet sisteminin de kurucusu olarak tanınır. Jefferson, köleliğin kaldırılması yönünde çabaları olmuş, bireysel özgürlükleri ve devletin sınırlandırılmasını savunmuş, merkeziyetçiliğe karşı olmuştur. Andrew Jackson ise ABD'nin 7. Başkanı ve Demokrat Parti'nin de kurucusudur. Amerikan devlet tarihinin en büyük kayırmacılığına imza atmış birisi olarak bilinir. Göreve başladıktan sonra özellikle başkentteki memurların neredeyse tamamının yerine taraftarlarını atama yoluyla göreve getirmiştir. Söz konusu kayırmacı politik davranışların demokrasinin gelişmesi için gerekli olduğunu savunmuştur. Zaten klasik yöneticilerin düşüncelerine göre yönetim bir uzmanlık alanıdır. Nitekim Wilson'a göre kamu yönetimi seçimle iş başına gelmiş politikacıların yönlendirmesi ile yürüyen teknik bir devlet işidir. Dolayısı ile idare teknik memurun görevidir (Wilson, 1961: 64). Wilson'un idarenin teknik memurun işi olduğunu belirtmesi, bürokratin siyasetten uzak olması gerektiği ve siyasaların yürütülmesi ile ilgilenmesi gerekliliği fikri, işletme yönetimine benzer bir kamu yönetimi ve bürokrasisi (Eryılmaz, 2013:109) önerdiğini çıkarabiliriz. Wilson'un yönetimi siyasetten ayırma durumu iki unsuru beraberinde getirmiştir. Birincisi, konusu evrensel olan kamu yönetiminin ilgi alanı olarak fonksiyon ve temel esaslara yönelmesidir. İkincisi ise, yönetim / idare disiplinini aslında teorik olmaktan çıkarmış ve pratiğe indirgemiş olmasıdır.

1950 – 1970 arası aslında sosyal devlet anlayışının büyümesi ile kamu yönetimi ayrı bir uzmanlık alanı olarak ön planda yer aldı. Kapitalist devlet oluşumunu piyasa çerçevesinde oluşturmayı düşünen Wilson ve kendisi gibi düşünenler, siyaset yönetim ayrımını liberal devletler döneminde istedikleri doğrultuda uygulatabadılar. 1970'li yıllarda siyaset yönetim ayrımı tekrar tartışma konusu yapıldı. Tekelci kapitalist ekonomi ve sonrası ekonomik sıkıntılar devlete yük bıraktı. Neo-liberal yükün faturasını devlete yükleme ve çözüm olarak ise, minimal devlet önerisinde bulunuldu. Bu söylemler ve tartışmalar nezdinde devletin rolü ve sınırları belirlenmeye çalışıldı. Devlete daha önce yüklenen görevler üstlenilen ekonomik ve sosyal faaliyetlerin sınırlarının daraltılması ve düzen sağlayıcı (Güzelsarı, 2004:89) bir minimal devlet formülü ile sonuç bulmuştur. Bu sınırlama girişiminde baktığımızda aslında politik yol ve yöntemlerce belirlenen amaçlara ulaşılma hususunda teknik bir araç olarak sınırlanan bir idarenin veya yönetimin varlığından söz edebiliriz.

1900 – 1930 dönemi klasik yaklaşımın oluşturduğu dönemde yönetim siyaset ayrımı tartışıldı. 1930 – 1950'li yıllarda siyaset ve yönetim ayrımı yapıp yapılamayacağı konusunda yoğun tartışmalar yaşandı. 1950'li yıllardan itibaren aslında Türk kamu yönetimi üzerinde Amerikan kamu yönetimi anlayışının artan bir etkisi olduğunu görmekteyiz. ABD'de başlayan ve Avrupa'yı da etkisi altına alan 1929 ekonomik buhran sanayi devletleri olan Amerika'yı daha fazla etkilemiştir. Dolayısı ile bu süreçte daha etkin rolü olan bir devlet talebi doğmaya başladı. Aynı etki ikinci dünya savaşı içinde söylenebilir. 1930'lu yıllar aslında siyaset yönetim ayrımının reddetme eğiliminin olduğu bir dönemdir. Bu tartışmaların odağında Herbert Simon ve Dwight Waldo ön plandaydılar. Dwight Waldo, siyaset – yönetim ayrımına katılmaz. Waldo siyaset-yönetim ayrılığı yerine yönetim ve siyaset arasında daha iyi bir iş birliği önermektedir. Aslında Waldo (1855) ideolojik ve maddi olanı birbirinden ayırmakta zorlandığını ifade etmiştir. Simon, olgusal ve değersel olanın birinden ayrılabilirliğini (Simon, 1976:45-59) esas olarak ifade etmiştir. Simon'a göre *karar verme* ve *yönetme* eş anlamlı kelimelerdir. Ona göre idarenin örgüt yapısı belirli bir karar verme programıdır ve karar süreci yönetimin merkezinde bulunur. Simon'un eserindeki ana tema bir kuruluştaki hizmet ifa eden çalışanların davranışlarının incelenerek, yönetsel yapının işleyişinin asli tarafının ortaya konabileceğidir. Waldo'ya göre ise siyaset kuramı bir yan üründür ve platon ve Aristo ile başlayan ve günümüze kadar gelebilen ve günümüzde de devam

etmektedir. Yine Waldo'ya göre söz konusu kişiler düşüncelerini sistemli hale getirmeyi başarmış ve dile getirdikleri sorunlara yakın olan insanlardır ve söz konusu alan yani siyaset kuramı siyaset ve yönetimin buluştuğu nokta olduğu ve siyaset ile yönetimin arasındaki çizginin net olamayacağından yanadır. Nitekim Wilson'un da çözmeye çalıştığı temel sorun siyaset ve yönetimin buluştuğu noktadır. Wilson 1901 yılındaki deklarasyonunda sanayileşme ve şehirleşme kaynaklı sorunlarının nasıl çözüleceğinden, demokrasinin cumhuriyete nasıl hâkim kılınacağına kadar birçok sorusu aslında Waldo için de önemli olduğu ortaya çıkıyor.

1941 yılı Sosyal Bilimler Araştırma Konseyi'nin Kamu Yönetimi Komitesi'nin (Committee on Public Administration of the Social Science Research Council) Kamu Yönetimi İçin Eğitim (Education for Public Administration) Raporu ile 1967 yılı John Honey'nin yüksek lisans programlarının kamusal ihtiyaçları karşılama konusunda yeterliliği konusunda hazırladığı rapor kamu yönetimi disiplini adına başlıca kaynaklardan kabul edilir (Çiner, 2015:7). Waldo'nun reddettiği ve politik konuların salt bilimsel açıklanma yöntemine karşı çıktığı bilimsel yönetim, Taylor'un bilimsel yönetim ilkeleri ve Weber'in bürokrasi kuramı özerine inşa edilmiştir. Waldo, bilimsel yönetim ve yönetim bilimi yazınının temel kavramları olan POSDCORB ilkeleri olarak da bilinen planlama (planning), örgütlenme (organizing), personel yönetimi (staffing), yöneltme (directing), eşgüdüm (coordinating), iletişim (communicating), belgeleme (recording) ve bütçeleme (budgeting) ilkelerine karşı çıkmıştır. Aslında POSDCORB ilkeleri olarak bilinen bilimsel yönetim ilkeleri 1910'lu yılları Amerika'sının kamu yönetimi eğitiminin müfredatını oluşturmuştur. 20. yüzyılın sonlarına doğru zamana ve değişime ayak uyduramadığı için eleştirilere maruz kalan ve gerek Waldo ve gerekse Simon'un hedefinde olan geleneksel yönetim anlayışını oluşturan ilkelere kısaca değinmekte fayda olacaktır. Geleneksel yönetim anlayışının; gizliliğin esas olduğu merkezce alınan kararlar, hiyerarşik düzen, siyasi otorite altında olan yönetim, ön planda olan rasyonalite, hiyerarşik bir kontrol mekanizması ile kamusal programların denetimi, kamu görevlileri tarafından ihmal edilen vatandaş, güçlü bürokratik yapı ve yasa ve kurallara aşırı bağlılık, kamu politikaları tasarlayan ve aynı zamanda uygulayan kamusal yöneticiler, geleneksel kamu kurumları aracılığıyla halka ulaştırılan kamusal mal ve hizmetler, organize olmuş bürokratik yapının ideal oluşum olduğu varsayımı, siyasilerce belirlenen politikalara odaklanmış ve tedarikçi konumdaki memurlar, toplumsal taleplere *hayır* cevabı verilebilen devlet konumu, girdi odaklı ve pasif konumda olan vatandaşlar, halk olarak muhataplığı dışında bir konumu olmayan vatandaş ve siyasi kanada karşı sorumlu olunan bir hesap verebilirlik gibi temel ilkeler olarak özetlenebilir.

ABD'de kamu yönetimi tarihinin Wilson ile başlaması tezine karşı bir başka isim ise, Larry Luton; kamu yönetiminin Wilson ile değil hatta Avrupa'daki tarihin bile daha ötesine götürülmesi gerektiğini iddia eder (Luton, 1999:205-221). 1950'li yıllar aslında kamu yönetimi için ayrışma ve aynı zamanda çokküş yılları olmuştur. Daha önce değindiğimiz Simon ve Donald Smithburg ve Victor Thumpson'da *Public Administration* kitabıyla temelde ampirik çalışmaları eleştiren ve devletin bağımlı değişkenmiş gibi davranılmasından rahatsız olduklarını eserleriyle yansıtmışlardır. Kamu yönetimi disiplini için 1970'ler yenilenme, 1980'ler ise değişim ve güçlenme dönemleri olmuştur.

1970'li yılların sonundaki tartışmalar ABD ve İngiltere'deki köklü reformları öncüsü olan tartışmalardır. Nitekim buraya kadar anlatılan eserler ve görüşler altında tartışma veya değişimden ziyade siyasi kanat tarafından yapılan köklü reformlar sonrası yapılan tartışmalar olmuştur. Reformlar sonucu ortaya çıkan sistemik analizler akabinde teoriler oluşmaya başlamıştır. David Osborne ve Ted Gaebler ortaklığıyla kaleme alınan ve 1992 yılında yayınlanan *Kamu Yönetimi'nin Yeniden İcadı* eseri gerek dönemin ruhunu yansıtan ve gerekse yeni kamu yönetimi anlayışının temel eserlerinden olmuştur. İngiltere'de Margaret Thatcher'in başbakanlığa ve Amerika'da Ronald Reagan'ın başkanlığa gelmesiyle, 1970'li yıllarda tartışma mahiyetindeki eleştirilerin siyaset eliyle yürürlüğe girdiği bir dönem olmuştur. Söz konusu iki siyasetçi 'yeni sağ'cı politikacıdır. Neo-Liberal ideoloji de yeni sağ ideolojine benzeyen fikirlerlerdir. Sonuç itibarı ile minimal ama güçlü devlet ve serbest piyasa söylemi hâkim olan bir sistemdir. Serbest piyasa ekonomisine geçiş ile toplumsal alandan ve ekonomiden el çekmiş bir devlet söz konusu olacaktır. Bütün bu yaşananlar akabinde Osborne ve Gaebler 1992 yılında *Reinventing Government* adlı eserlerini yayınladılar. Söz konusu eser ile Amerikan kamu yönetimi ağır bir dil ile eleştirildi ve Amerikan kamu yönetiminin baştan sona yeniden yapılandırılması gerektiğini ifade ettiler. Kitap Başkan Clinton tarafından keşfedilip ülkenin kamu yönetiminin düzenlenmesi konusunda kitabın yararlı olacağı kanaati ile Amerikan kamu yönetiminde yapılması gerekenler

konusunda komisyon kurulması ile sonuçlandı. Osborne ve Gaebler Amerikan kamu yönetiminin sorunların memurlar kaynaklı olmadığını düşünüyorlardı. Asıl sorunun sistem olduğunu iddia ettiler. İddiaların geniş destek görmesi ve yapılan değişiklikler sistem ve insan odaklı öğelerle donatılmasına yol açtı. Kamu tercihi teorisi bu değişikliklere kaynaklık etmiştir. Politika açısından var olan dört grubun görev alanlarının, rollerinin açıklanması ile işe başlayan Osborne ve Gaebler kamusal mal ve hizmet üretiminde karar alıcı veya karar alıcıları etkileme hususunda dört aktörü sayarken hükümeti ve bürokratları sayması; siyaset - yönetim tartışmasının bir başka çeşidi ile 1990'lı yıllarda devam ettiğini göstermektedir. Toplumun sahip olduğu, yönlendirici, rekabetçi, misyon odaklı, müşteri odaklı, girişimci, öngören, pazar odaklı ve yetki devreden hükümet olarak on temel genelleme üzerine kurulu hükümet anlayışı sebebiyle Osborne ve Gaebler eleştirilere maruz kalmışlardır. Osborne ve Gaebler'in belki de kaynaklık ettikleri Amerikan kamu yönetimi açısından kökten değişiklik özellikler taşıyan hükümetin yeniden keşfi reformu birçok farklı ideoloji tarafından çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Söz konusu reform girişimi ile kamu yönetiminde etkin olmak hedeflenmiş nitekim başarılı olduğu düşünülmektedir. Bu süreçte hükümet – idare arasında görev rol belirleme tartışmalarının olduğu ve bu Osborne ve Gaebler tarafından da dile getirilmesi durumu bizim için önem teşkil etmektedir.

Başkan Bill Clinton dönemi ve onun inisiyatifi ile yürürlüğe giren hükümetin yeniden keşfi ABD halkasını oluşturan kamu idare anlayışlarını etkileyen yönetim reformları ABD kamu yönetimine uygulanma projesidir. Hükümetin özel işletmelerden çok şey öğreneceği ama özel işletmeler gibi çalışmayacağı tezi üzerine kuruldu aslında. Bu proje Amerika kamu yönetimini yeniden düzenleme projesi olarak 1992 yılında yürürlüğe konuldu (Gökçe ve Kutlu, 2002:64). Küreselleşme ve yönetim uygulamaları ile 1980'li yıllarda siyaset – yönetim ayrımı tekrar gündeme getirilmeye çalışıldı (Güzelsarı, 2004:89). Bu süreçte piyasa koşullarına göre kamusal mal ve hizmet üreten bir devlet anlayışı ön planda olduğu dönem denilebilir. Bu durum siyaset ve yönetimi birbirinden daha net ayırmıştır. Aslında 20. Yüzyılın sonlarına gelinirken geleneksel yaklaşımın en büyük eleştiri almasının sebebi gelişen şartlara ayak uyduramaması olmuştur. Nitekim, Weber, Taylor ve Wilson düşünürleri başta olmak üzere daha önce değinilen birçok ismin oluşturduğu geleneksel yönetim anlayışı ortaya çıktığı koşullarda devlet yönetimi için ideal ve verimli bir model olarak disiplinli çalışmalardan oluşuyor.

Bürokrasinin işlevsel bir kavram tanımında üretilen siyasaların yürütme süreci (Eryılmaz, 2013:24) olarak bürokrasi/yönetim siyasi oluşumun aslında ayrılmaz bir parçasıdır. Yönetim/bürokrasi önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Nitekim 1980'lerin ilk yılları başta Amerika ve İngiltere olmak üzere birçok ülkede uygulanan ve Türkiye'de Özal döneminde uygulanan özelleştirme ve devletin küçültülmesi gibi politik uygulamalar esasen bürokrasiye karşı bir eğilimin sonucu olduğu söylenebilir. 2000'li yıllarda kamu yönetimi ile ilgili yaklaşımların devlet kurumundan beklentileri de değişti. Başlıca hesap verebilir, gizlilik esasına karşı, açık ve erişilebilir ve vatandaşa hizmet odaklı bir kamu yönetimi anlayışı gibi taleplerden oluştuğu söylenebilir.

SONUÇ

Üst yönetici memur sınıfının, seçimle iş başına gelen siyaset görevi üstlenen hükümet kadıyla birlikte gelip ve birlikte ayrılması olarak bilinen *spoils system* veya *ganimet sistemi* de denilen durumun başta uzmanlaşma sağlayamaması gibi sorunlar olmak üzere siyasal sistemin politikalarını yürütme ya da geliştirme adına bir yordam önerememesi gibi diğer sorunlar sebebi ile yönetimin siyasetle birlikte olup olmayacağı gerekliliği 19. yüzyılın sonlarına doğru Amerika'da çok tartışılan bir konu haline gelmiştir. Söz konusu tartışma gerek Amerika gerekse dünya devletleri kamu yönetimi disiplinine katkısı olduğu aşikardır.

Çok genel olarak kronolojik bir sıralama yapılırsa; 1887 yılında Wilson tarafından kaleme alınan *İdarenin İncelenmesi* isimli çalışması başta olmak üzere klasik yönetim dönemi dediğimiz ve siyaset yönetim ayrımına yönelik çalışmaların ve tartışmaların yoğun olduğu dönem olan 1901-1930 arası dönem siyasetin görev alanının ve idarenin görev alanının sınırlarının çizilmeye çalışıldığı yani idarenin siyasetten ayrılması gerektiği fikrinin hâkim olduğu dönem olmuştur. Yönetimin siyasetten ayrılması gerektiği tezi Frank J. Goodnow, Leonard D. White, W. F. Willoughby, Luther H. Gullick ve Lyndall Urwick gibi isimlerin fikirleri ile şekillenmiştir. 1930'lu ve 1950'li yılları kapsayan bir dönem yönetimin siyasetten ayrılması gerektiği fikrine karşı çıkan görüşlerin ve sert eleştirilerin olduğu dönem olmuştur.

POSDCORB ilkeleri olarak bilinen süreç aslında kamu yönetiminin örgütlenmesine yönelik durumlar olup ve 1950'li yıllara kadar süren bir süreçtir. Kamu yönetiminin ayrı bir uzmanlık olarak tartışılması ise 1950 – 1970 arası döneme denk gelir. 1970'li yıllar hem yenilenme hem de ABD ve İngiltere'deki olacak reformların öncüsü tartışmalardır. Bu dönem ayrıca kapitalist devlet sisteminin piyasa çerçevesinde oluşturulmaya çalışıldığı dönem olmuştur. Nihayet 1980'li yıllar kamu yönetimi disiplininin değişim ve gelişim süreci olmuştur. 1990'lı yıllar özellikle daha önce değindiğimiz düşünürler olan Osborne ve Gaebler'in düşünceleri ışığında özetlenebileceği yanlış bir düşünce olmaz. Osborne ve Gaebler'in de ifade ettiği gibi söz konusu dönemde siyasa yapıcı ve yürütücü olarak hükümet ile bürokratlar özellikle kamusal mal ve hizmet üretiminde karar alıcı konuma gelmek veya karar alıcıları etkileme konusunda önemli aktörlerdir.

Kamu yönetimi işleyişinde yönetim bilimi ilkelerinin egemen olması görüşünün yer alması gibi önemli sonuçları olan siyaset - yönetim ayrımı tezi tartışılmaya başlaması üzerine bir asır zaman geçti ve bu süre zarfında birçok kamu yönetimi teorisi ortaya atıldığı dönemler olmuştur. Nitekim, idari devlet, kamu tercihi teorisi, yeni kamu yönetimi hareketi, kaos ve karmaşıklık teorileri, kalkınma yönetimi, post-kolonyal yönetim eğilimleri, post-modern kamu yönetimi, yönetişim, yeni kamu hizmeti yaklaşımı, yeni Weberyan devlet yaklaşımı ve İslami kamu yönetimi yaklaşımı gibi birçok teori tartışıldı ve halen tartışılmaya devam etmektedir. Günümüzde esasen yönetim – siyaset ayrımı aslında 19. yüzyılın sonlarında Amerika'da siyaset – yönetim ayrımı tezini doğuran durumdan çok farklı olduğu söylenemez. Nitekim o günlerde atanmış ile seçilmiş ya da bürokratla siyasetçi arasındaki ilişkiler kamu yönetimi tarihinin önemli sorunları arasında bulunmaktaydı ve halende bu geçerliliğini sürdürmektedir. Kamu yönetimi disiplini günümüzde gerek teorik ve gerekse deneysel olarak daha zengin ve daha sağlam bir konuma geldiğini söyleyebiliriz. Kamu yönetimi disiplininin konumu da daha disiplinli çalışmalarla yeniden tanımlanmıştır. Kamu yönetimi disiplini siyaset biliminin önemli bir alanı ve aynı zamanda siyaset bilimine ciddi katkı sağlayan bilim olmuştur. Çalışmanın bütünü oluşturulan literatür ve Amerikan kamu yönetimi disiplinine katkı sağlayan düşünürlerin teorileri akabinde günümüzde kamu yönetiminin yeri yeniden tanımlanmış ve kamu yönetimi disiplininin siyaset biliminden ayrı olarak düşünülemediği, en azından aradaki güçlü bağın koparılamayacağı ortaya konmuştur.

Devletten; hesap verebilir, gizlilik esasına karşı, açık, erişilebilir ve vatandaşa hizmet odaklı bir kamu yönetimi hizmeti bekleyen kamu yönetimi anlayışlarının olduğu 2000'li yıllarda siyaset – yönetim ayrımı tartışmaları biçim değiştirerek devam etmektedir. Çalışmamızı aslında, memurun çalışma dünyası olarak görülen politikalar, kararlar, araçlar, değerler, yasalar, yöntemler, sorumluluk ve yasalar (Acar, 2002:5) gibi hizmetler başta olmak üzere hangi kamusal mal ve hizmetlerden ne kadar üretileceği ve bu mal ve hizmetlerinin finansmanı kimlere karşılatılacağına kadar geniş ölçekli hizmetlerin ve kamu politikası veya para politikası uygulama yordamını belirlemeye kadar geniş perspektifte kararlar vermek isteyen aktörlerin olduğu bir dünya ve bu aktörlerin hangisinin nasıl bir görev alanı içerisinde yer alacağı tartışması olarak bir asırdır devam eden bir tartışma diye özetleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Abadan, Y. (1961). Woodrow Wilson Seçme Parçalar. *Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları Siyasi İlimler Serisi:1*. İstanbul: Yenilik Basımevi.
- Acar, A. (2002). Yönetim - Siyaset İlişkisinde Kamuda Personel Politikaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7: 5-14.
- Atalay, M. (2008). Kamu Yönetimi Disiplininde Dwight Waldo Düşüncesi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çiner, C. U. (2015). Kamu Yönetimi Eğitimi ve Öğretimi Literatürü Üzerine Bir Çözümleme. Murat Okçu vd. (der.), *Kamu Yönetimi Eğitimi ve Öğretimi Literatürü Üzerine Bir Çözümleme, Kamu Yönetimi Eğitimi: Geçmişten Geleceğe Küresel ve Ulusal Perspektifler*: İçinde 3-24. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Eryılmaz, B. (2013). *Bürokrasi ve Siyaset, Bürokratik Devletten Etkin Yönetime*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Frederickson, H. G. & Smith, K. B. (2003). *The Public Administration Theory Primer*. Westview Press, Boulder, Colorado.
- Gökçe, O. ve Kutlu, Ö. (2002). Amerikan Hükümetinin Yeniden Keşfi (Reinventing Government) Reformu Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *SÜ Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*,2(3): 62 – 91.
- Gulick, L. (1933). Politics, Administration, and the New Deal. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 169 (Sep., 1933): 63.
- Güzelsarı, S. (2004). Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları. M. Kemal Öktem, Uğur Ömürgönülşen, (der.), *Kamu Yönetimi: Gelişimi ve Güncel Sorunları*. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Kirwan, K. A. (1977). The crisis of identity in the study of public administration: Woodrow Wilson. *Polity*, (9): 321-343.
- Luton, Larry S. (1999). History and American Public Administration. *Administration & Society*, 31(2): 205-221.
- Simon, H. A. (1976), *Administrative Behavior*, Free Press.
- Simon, H. A. & Smithburg D. W. & Thompson V. A. (1985). *Kamu Yönetimi*. Cemal Mihçioğlu (Çev.) Ankara: A.U. Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1985.
- Usta, S, Akıncı, A . (2018). Bir Alman Yönetim Yaklaşımı Olarak Kameralizm. *Journal of Political Administrative and Local Studies*, 1(1): 67-86. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jpaljournal/issue/37016/424491>.
- Van Riper, P.P. (1984), The Politics – Administration Dichotomy: Concept or Reality, in *Politics and Administration: Woodrow Wilson and Public Administration*, (edited by Jack Rabin and James S. Bowman), 203-18, New York: Marcel Dekker.
- Waldo, D. (1955). *The Study of Public Administration*. Doubleday and Company, Inc., New York.
- Walker, L. (1989). Woodrow Wilson, Progressive Reform, and Public Administration. *Political Science Quarterly*, 104 (3): 509-525. doi:10.2307/2151276
- Woodrow, W. (1961). İdarenin İncelemesi. *Woodrow Wilson Seçme Yazılar*, (Çev. Nermin Abadan). Ankara Siyasi İlimler Derneği Yayınları, Siyasi İlimler Serisi 1. Ankara: Yenilik Basımevi, ss. 53-73.